

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-83>

УДК 346(477)

ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ПІДТРИМУЮЧИЙ ВАЖІЛЬ БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ ЧАС

DEREGULATION AS A SUPPORTING LEVER OF BUSINESS IN WARTIME

Пилявець Віктор Миколайович

кандидат економічних наук,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8622-0220>

Гриник Олена Ігорівна

викладач,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2270-233X>

Pyliavets Viktor, Hrynyk Olena

Vinnitsia Education and Research Institute of Economy
of West Ukrainian National University

У статті досліджено витоки формування дерегулятивної політики в Україні, етапи становлення її основних складових та основи її сучасного законодавства. Через нестабільний бізнес-клімат в Україні національна економіка не розвивалася. Однак після дерегуляції в країні з'явилися нові бізнес-моделі та успішні підприємства. Іноземні інвестори схильні розглядати Україну як сприятливе місце для ведення бізнесу. Однак мало хто з них вирішує створити свою компанію в країні. Це пов'язано з тим, що більшість людей вважають Україну недружнім бізнес-середовищем, наповненим непотрібними правилами та групами контролю. Крім того, вони вважають, що в країні мало природних ресурсів і погана промислова база. Якби ці обставини були покращені, тоді люди вірять, що Україна могла б залучити втричі початковий капітал, який зараз є в країні. Це пов'язано з теоретичною моделлю регулювання бізнесу, яку багато людей вважають сприятливою. Важливою частиною економічного розвитку країни є створення комфортних умови для ведення бізнесу, належну інфраструктуру та простір взаємодія комерційних структур і органів влади. Окреслено основи функціонування державних органів у сфері реалізації регуляторної політики, основні напрями їх діяльності та форма реалізації його запланованих заходів. Встановлено методіку оптимізації обсягів регуляторних заходів, що здійснюються в Україні, та оцінки їх ефективності. Наголошується, що сьогодні в Україні проголошена та поступово впроваджується політика дерегуляції економічної діяльності, спрямована на забезпечення комфортних та прозорих умов ведення бізнесу. Щороку в рамках їх реалізації оголошуються сотні заходів, близько половини з яких реалізовано, часто з мінімальним регуляторним впливом. Останні місяці, через війну росії в Україні, показали значне скорочення обсягів іноземного капіталу, інвестованого в економіку країни. Сьогодні у воєнний час реформування поточної економічної структури вимагає пошуку шляхів покращення бізнес-середовища. Усунення обмежень на бізнес-практику є одним із найкращих способів досягти цього. Якщо Україна не продовжить реформи, тривала економічна невизначеність, спричинена проблемами її розвитку, продовжуватиме шкодити прогресу країни.

Ключові слова: бізнес-середовище, дерегуляція, фінансові можливості, бізнес, реформа.

The purpose of the studying is to justify the role of deregulatory policy as the most effective lever of business support in the conditions of martial law. The article examines the origins of the formation of deregulatory policy in Ukraine, the stages of formation of its main components and the foundations of its modern legislation. The study is relevant from two aspects. Firstly, the special role of deregulation in the state economy management system. Secondly, the rapid growth of the need of society and organizations for new knowledge in connection with the transition of the economy of Ukraine to the principles of the military economy from February 2022 due to the full-scale invasion of Russia. The conducted research is based on the methods of comparative and

logical-structural analysis. It has been proven that in the conditions of a war economy, deregulation in the country will contribute to the emergence of new business models and successful enterprises, an important part of the country's economic development is the creation of comfortable conditions for doing business, proper infrastructure and space for the interaction of commercial structures and authorities. The methodology for optimizing the volume of regulatory measures implemented in Ukraine and assessing their effectiveness has been established. It is emphasized that today in Ukraine, the policy of deregulation of economic activity, aimed at ensuring comfortable and transparent conditions for doing business, has been announced and is gradually being implemented. The main principles of deregulation in Ukraine, which must be implemented to meet the current needs of society, are highlighted. The practical value of the article is determined by the fact that the scientific and applied results presented in it can be used to increase the effectiveness of the implementation of business deregulation in wartime conditions.

Keywords: business environment, deregulation, financial opportunities, business, reform.

Постановка проблеми. Беручи до уваги величезні втрати економіки України за сім місяців війни Уряд в негайному та невідкладному порядку запровадив низку важливих ліберальних регуляторних новацій, які зосереджують свої цілі на зменшенні фіскального навантаження на бізнес та стимулювати розвиток поперед усього малого підприємництва. Війна сьогодні ставить нові виклики, що змушують суспільство та державу приймати швидкі, консолідовані та дієві рішення в усіх сферах життя. Одним зі знакових рішень у сфері правового регулювання в перший місяць оборони була ініціатива уряду дати можливість усім, хто не залучений власне до оборони та має бажання і можливості, працювати та підтримувати економіку України.

Дерегуляція – це складний процес, який розробляється урядом держави з метою надання певної свободи дій суб'єктам господарювання для підвищення конкурентоспроможності конкретної галузі, чи підприємству в цілому. Таким чином створюються максимально зручні умови для ведення бізнесу. Це допоможе підприємцям відновити роботу, що була призупинена через бойові дії, або ж розпочати нову власну справу там, де вони вважатимуть за доцільне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням регулювання господарської діяльності присвячено праці М. Беззубова [5], Д. Букреєва [6], Ж. Гарбар [7], В. Геєць [8], О. Гончаренко [9], О. Дикань [19], О. Євсєєва [10], Ю. Кіндзерський [11], Г. Колісник [12] та інші.

Серед багатьох фахівців, які присвятили свою увагу дослідженню питань реформування управління економікою, в тому числі – через дерегуляцію, слід назвати також таких учених, як Д. Осборн, Т. Геблер [3], Т. Пітерс, Р. Уотермен [5], Ж. Е. Лейн [3], В. Смалькіс, Г. Бубніс [16], М. Ф. Кропивко, М. М. Ксенофонов [13].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У згаданих вище працях зарубіжних і вітчизняних вчених широко висвітлюються питання дерегулювання. Разом з тим, в силу об'єктивних причин, не розглядаються галузеві особливості цього процесу в умовах економіки воєнного стану.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). З огляду на зазначене вважається доцільним приділити увагу особливостям процесу дерегулювання бізнесу, яке набуває певних змін та набирає актуальності за умов воєнного часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Жодна європейська держава не може розвиватися без створення сприятливих умов розвитку та функціонування малого та середнього бізнесу, який виконує дуже важливі функції в державі. Це перш за все соціальна: створення робочих місць. Також завдяки даним структурам визначаються темпи економічного зростання, якість та структура валового внутрішнього продукту, відбувається злагодження коливаний економічної кон'юнктури, балансується попит та пропозиція на ринку. В Україні малий та середній бізнес забезпечує близько 64% доданої вартості, 81,5% – зайнятість працівників і 37% – податкових надходжень [18]. Необхідність подолання наслідків воєнних дій російської федерації проти України висуває перед державою завдання розроблення національної стратегії повоєнної відбудови виробничої, транспортної, соціальної й науково-технологічної інфраструктури економіки та подолання наслідків катастрофічної гуманітарної кризи. Вирішення цих масштабних задач потребує колосальних фінансових, організаційних, технічних та інших ресурсів, які можуть бути закумуляовані лише завдяки системній міжнародній підтримці, об'єднанню національних ресурсів окремих країн та координації зусиль міжнародної спільноти й національних інституцій, які вже висловлю-

ють свою готовність долучитися до процесу відновлення української економіки та її соціо-гуманітарного простору. Рушійним поштовхом до становлення дерегуляції господарської діяльності можна датувати 1998 рік, який мав зміст щодо ухвалення Указу Президента України «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності» від 03.02.1998 № 79/98 [1]. Саме цей Указ визначав, що дерегулювання набуває одного з першочергових напрямів реформування державного регулювання економіки та містив у собі низку заходів щодо його втілення у життя.

Наступним етапом в напрямку реформування було здійснено у 2000 році шляхом прийняття Указу Президента України № 89/2000 «Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємства» та Постанов Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 767 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо підготовки обґрунтування проектів регуляторних актів» та від 31.07.2000 № 1182 «Про затвердження положення про порядок підготовки проектів регуляторних актів» [18].

Проте дійсно фундаментальним кроком у напрямку дерегуляції стало прийняття Закону України від 11.09.2003 р. № 1160 «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», хоча цей закон діє і сьогодні. Закон документує суть національної регуляторної політики, регуляторних дій, регуляторної діяльності, і, що найважливіше, встановлює обов'язки та процедурні особливості здійснення аналізу регуляторного впливу на проект нового регуляторного законопроекту. Такий аналіз має бути підготовлений разом із проектом нормативного акту до публікації та включає наступні компоненти:

- уточнення проблеми, яка вирішується проектом нормативного акту, та підтвердження того, що без втручання держави ринковими механізмами цю проблему неможливо вирішити;

- демонстрація необхідності нового нормативного акту, а не можливості адаптації існуючого;

- розрахунок економічної ефективності регуляторних дій з точки зору суб'єктів господарювання та країни;

- деталізувати цілі та завдання регуляторного акта та визначити альтернативні шляхи досягнення цих цілей;

- оцінка впливу внутрішніх та зовнішніх ризиків на суб'єктів господарювання за умов

реалізації запропонованого проекту нормативного акту;

- розробити критерії та показники ефективності, такі як нормативні акти [14].

На початку 2022 року до Верховної Ради надійшов урядовий законопроект № 8058, яким пропонується закріпити принцип швидкого та якісного перегляду інструментів регулювання економічної діяльності в країні та створити комітет з питань дерегуляції.

Законопроект також передбачає [14]:

- з 1 січня 2023 року подвійна вимога щодо чинності актів державного регулювання на всій території України: вони мають бути визначені законом та внесені до постанови виключного переліку;

- з 1 січня 2023 року засоби регулювання господарської діяльності в країнах, прямо не передбачені законом і не включені до виключного переліку, визнаються такими, що втратили чинність;

- закони та інші нормативно-правові акти є чинними в частині, що не суперечить цьому закону;

- з 1 січня 2023 року впровадження нових національних інструментів регулювання економічної діяльності у відповідних сферах Центральним управлінням, іншим національним органом, уповноваженим законом формувати національну політику у цій сфері, нові інструменти включаються до виключний перелік національних інструментів контролю за економічною діяльністю та одночасно скасувати не менше 2 інших національних актів, що регулюють господарську діяльність, з тим, щоб прискорити перегляд національних інструментів нагляду за економічною діяльністю;

- до 31 березня 2023 року має бути Єдина національна електронна система ліцензійних документів, яка міститиме модуль для управління та забезпечення доступу користувачів.

Закон покликаний полегшити адміністративне та фінансове навантаження на бізнес та спростити ведення господарської діяльності. Законопроект зокрема пропонує закріпити право на ведення господарської діяльності без оформлення дозволу на час воєнного стану. Натомість суб'єкти господарювання повинні будуть подати декларацію до відповідних органів влади. Зробити це буде можливо, незалежно від місцезнаходження та місця провадження діяльності [17].

При цьому, декларації, відповідно до закону, матимуть рівноцінний правовий ста-

тус з ліцензіями та дозволами, одержаним за звичайною процедурою у мирний час.

Декларацію можна подати через ЦНАП або онлайн – через Єдиний державний веб-портал електронних послуг, додаток або портал Дія.

Важливо зазначити, що дозволи чи ліцензії, дія яких завершується, автоматично продовжуватимуться на час воєнного стану та ще 3 місяці після його завершення. Також на післявоєнний час відтермінується необхідність подання звітів та повідомлень, пов'язаних з дозвоільними процедурами. Наразі в Україні уже переведено на декларативний принцип 48 дозволів, 19 ліцензій, близько 500 інших публічних послуг для бізнесу.

Сьогоднішні умови для бізнесу є випробуванням. Але через це треба пройти, а не тікати від цього. І незалежність, тому що якщо вона отримує реальну підтримку від держави, то буде затримка. Так, діють податкові знижки, особливо для ФОП 1 та 2 груп, зазначаємо про звільнення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ). Зміни зараз актуальні та набудуть чинності через рік після закінчення війни. Третя категорія підприємств і некомерційних організацій звільнена від сплати ЄСВ за працівників, які зараз воюють у збройних силах чи інших формуваннях (наприклад, територіальної оборони). Було вирішено, що держава заплатить за їхні пожертви [15].

Прихильники дерегуляції стверджують, що стратегію післявоєнного економічного розвитку України слід формувати вже сьогодні, з акцентом на максимальну дерегуляцію та демонополізацію [14]. Враховуючи реалії воєнного часу, бомбардування в основному велось по великих паливно-продовольчим складам, а також потужним логістичним вузлам.

Для створення ефективної програми дерегуляції в Україні слід виділити основні принципи на основі прикладів інших країн. Ці принципи включають в себе наступне [14]:

1. Систематичний підхід, заснований на чіткому, покроковому плані та інвентаризації регуляторних норм. Україна повинна неухильно рухатися вздовж всієї регуляторної бази на основі чіткого плану дій та графіку його виконання. Невизначеність і відсутність ясності буде сповільнювати реформу і дозволить особистим інтересам впливати на її результат. Першим кроком є проведення інвентаризації всіх регуляторних норм і процедур, які впливають на бізнес та громадян,

використовуючи існуючі бази даних та швидкий перегляд з подальшим визначенням чіткого графіку для нього.

2. Чіткі та економічно обґрунтовані стандарти перегляду.

Як ми можемо дізнатися, які правила є хорошими, а які поганими? Рішення про те, які норми мають бути збережені, а які скасовані, не може бути засноване на опитуваннях громадської думки або викривлене особистими інтересами. Замість цього, мають бути розроблені чіткі критерії перегляду, які будуть сприяти послідовному та прозорому прийняттю рішень. Зазвичай, критерієм прийняття рішення в процесі впровадження гільйотини є опитування з використанням списків критеріїв, так званих "чеклистів", яке складається з низки запитань, що допомагають визначити, чи є регуляторна норма легальною та необхідною в умовах ринкової економіки та сприятливою для бізнесу.

3. Наявність компетентних експертів. Масштабна дерегуляція не може бути реалізована політичними лідерами з обговоренням кожної деталі на засіданнях уряду. Уряд не в змозі впоратися з таким великим обсягом роботи, який необхідно зробити за короткий проміжок часу. Велика частина роботи в рамках реформи здійснюється спеціальним підрозділом з регуляторної гільйотини, який складається зі спеціально підготовлених та залучених професіоналів.

4. Стовідсоткова прозорість. Реформа в даній сфері може бути реалізована лише за умови, що всі члени суспільства розуміють, як і чому вона здійснюється. В іншому випадку, реформа може зайти у глухий кут або бути змінена на користь чиїхось особистих інтересів. Також важливим є те, що особи, які здійснюють перегляд, можуть достовірно дізнатися про проблеми тої чи іншої регуляторної норми лише почувши думку безпосередніх осіб, яких торкається ця норма – громадян, підприємств, інвесторів. Процес консультування повинен бути вбудований в програму – з використанням таких ІТ інструментів, як веб-сайт, консультативні та робочі групи, а також за допомогою інших методів захисту цілісності реформи та гарантування того, що зміни відображають реальну ситуацію в Україні.

5. Вивчення міжнародного досвіду. Кількість країн, яким не вдалося реалізувати дерегуляційні зміни є більшою порівняно з кількістю країн, яким вдалося це зробити успішно [14].

Євроатлантичний курс інтеграції України у світовий економічний та політичний простір, що зафіксований в Конституції країни передбачає комплекс реформ, котрі будуть покликані гармонізувати нормативно-правове поле у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Економічна система та розвиток бізнесу є ключовою сферою подальшого реформування та модернізації, а головною метою цього процесу є створення сприятливих умов для господарської діяльності, активізація інвестиційного потенціалу країни та формування комфортних умов функціонування залученого капіталу [14]. Одним із фундаментальних елементів створення сприятливого бізнес-середовища в Україні є дерегуляція господарської діяльності, тобто максимальне спрощення співпраці бізнесу та влади, формування вільного ринку, прозорої дозвільної системи та партнерських відносин із органами державного регулювання та нагляду. Країни ЄС по різному проходили свій шлях формування сучасного регуляторного поля ведення господарської діяльності, набули різноманітного досвіду та адаптували своє нормативне середовище до сучасного глобалізованого ринку, а їх досвід може стати корисним та частково імплементованим в Українських реаліях.

Висновки. Тотальна дерегуляція бізнесу та запровадження податкових пільг – єдиний шлях для ефективного функціонування еко-

номіки в умовах воєнного стану, прийняті зміни вже демонструють свою ефективність, однак це лише початок боротьби на економічному фронті. Після закінчення війни можливостей для будь-якого бізнесу буде багато.

Сьогодні в Україні проголошена та повільно впроваджується політика дерегуляції економічної діяльності з метою забезпечення комфортних та прозорих умов ведення бізнесу. Оцінювати заходи дерегуляції лише за кількістю реалізованих фактів недоцільно, а оцінка регуляторного поля експериментально показала, що воно є недосконалим у 55% заявок. Тому ефективність послаблення економічної активності в Україні сьогодні слід визнати вкрай низькою, яку необхідно реалізувати у прискореному режимі, особливо в контексті перспективи євроінтеграції. Тому жоден план чи проект не буде успішним без дерегуляції та створення простих механізмів вирішення існуючих проблем. Зокрема, слід дерегулювати судову та правоохоронну системи. Важливим засобом розвитку нашої країни повинні бути орієнтири розвитку країни шляхом підтримки малого бізнесу, тому що якщо ви зосереджуєтесь лише на великих компаніях і монополіях, то повернути сюди біженців, що вже перетнули наш кордон, буде вкрай важко. Але це вже про повоєнні стратегії. А сьогодні важливо просто працювати над підпримкою економіки держави та бізнесу заради спільної мети – Перемоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Указ Президента України «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності» від 03.02.1998 № 79/98 (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/98#Text> (дата звернення: 15.09.2022).
2. Lane, J.-E. Osborne's Trilogy: A Critique of the Management Philosophy of David Osborne [Текст] / J.-E. Lane. Osborne, D. Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector [Текст] / D. Osborne and T. Gaebler. Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1992. 427 p.
3. Peters, T. J. In search of excellence (lessons from America's best-run companies) [Текст] / T. J. Peters, R. H. Waterman. -Беззубова М. О. Регулювання розвитку малого та середнього бізнесу в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». Київ, 2010. 22 с.
4. Букреева Д. С. Удосконалення механізму розвитку малого бізнесу в Україні: податково-інтеграційний аспект. *Економічний простір*. 2016. № 109. С. 85–97.
5. Гарбар Ж. В. Форми та інструменти державного регулювання фінансового ринку. *Економіка та держава*. 2014. № 10. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2014/6.pdf (дата звернення: 08.02.2018).
6. Геєць В. М. Особливості взаємозв'язку економічних і політичних передумов реконструктивного розвитку економіки України. *Економіка України*. 2016. № 12 (661). С. 3–21.
7. Гончаренко О. Теоретичне підґрунтя саморегулювання господарської діяльності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 2. С. 23–31.
8. Євсєєва О. О. Формування державної політики стратегічного розвитку територій України в умовах євроінтеграції і глобалізації. *Траектория науки*. 2016. № 3 (8). URL: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight696c4cf0-7992-4ef5-b0ca-d004a616f8b4> (дата звернення: 12.08.2018).

9. Кіндзерський Ю. В. Деіндустріальний парадокс економічних трансформацій в Україні. *Український журнал прикладної економіки*. 2017. № 3. Т. 2. С. 74-Колісник Г. М. Державне регулювання витратами підприємницького сектору України : автореф. дис. ... д-р екон. наук: 08.00.03 / Вищий навчальний заклад «Національна академія управління». Київ, 2017. 42 с.
10. Кропивко М. Ф., Ксенофонтов М. М., Хміль Н. В. Напрями удосконалення державного управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та дерегуляції господарської діяльності. *Економіка АПК*. 2015. № 3. С. 5-Проведення дерегуляції в країнах Європи та в Україні. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром USAID. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29429.pdf> (дата звернення: 18.09.2022).
11. Пурій Г. М. Сучасний стан та основні тенденції залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Інфраструктура ринку*. Випуск 44. 2020. С. 199–203.
12. Смалькіс В., Бубніс Г. Новый публичный менеджмент и модернизация управления. *Теорія та практика державного управління*. 2010. Вип. 1. С. 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tpdu_2010_1_5.pdf.
13. Уряд пропонує пришвидшити процес дерегуляції бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/news/214096_uryad-proponu-prishvidshiti-protses-deregulyats-bznesu (дата звернення: 20.09.2022).
14. Фаріон М., Мацько В. Аналіз необхідності дерегуляційних процесів бізнес-середовища в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 70. № 3. С. 111–121. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/35823>.
15. Фролова Н. Л., Дикань О. В. Антикризове регулювання розвитку малого та середнього підприємництва: інституціонально-інфраструктурний аспект. *Агросвіт*. 2019. № 4. С. 15–23.

REFERENCES:

1. Ukaz Prezidenta Ukrayiny «Pro usunennya obmezhen', shcho strymuyut' rozvytok pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti» vid 03.02.1998 № 79/98 (vtratyv chynnist'). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/98#Text>.
2. Lane, J.-E. Osborne's Trilogy: A Critique of the Management Philosophy of David Osborne [Tekst] / J.-E. Lane. Halduskultuur, 2006. Vol. 7.
3. Osborne, D. Reinventing Government: Nezvazhayuchy na Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector [Tekst] / D. Osborne and T. Gaebler. Reading, Mass. : Addison-Wesley.
4. Peters, T. J. In search of excellence (lessons from America's best-run companies) / TJ Peters, R. H. Waterman. Harper & Row, Publishers, New York.
5. Bezzubova M. O. (2010) Rehuliuвання розвитку малого та середнього бізнесу в Україні [Regulation of the development of small and medium-sized businesses in Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.03 / Derzhavna ustanova «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannya Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy». Kyiv, 22 p.
6. Bukreieva D. S. (2016) Udoshkonalennia mekhanizmu rozvytku maloho biznesu v Ukraini: podatkovy-intehratsiynyi aspekt [Improvement of the small business development mechanism in Ukraine: tax and integration aspect]. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 109, pp. 85–97.
7. Harbar Zh. V. (2014) Formy ta instrumenty derzhavnogo rehuliuвання finansovoho rynku [Forms and instruments of state regulation of the financial market]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 10. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2014/6.pdf (accessed: 08.02.2018).
8. Heiets V. M. (2016) Osoblyvosti vzaiemozviazku ekonomichnykh i politychnykh peredumov rekonstruktyvnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Peculiarities of the interconnection of economic and political prerequisites for the reconstructive development of the economy of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 12 (661). pp. 3–21.
9. Honcharenko O. (2018) Teoretychne pidgruntia samorehuliuвання hospodarskoi diialnosti [theoretical basis of self-regulation of economic activity]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, vol. 2, pp. 23–31.
10. Ievsieieva O. O. (2016) Formuvannya derzhavnoi polityky stratehichnoho rozvytku terytorii Ukrainy v umovakh yevrointehratsii i hlobalizatsii [Formation of the state policy of strategic development of the territory of Ukraine in the conditions of European integration and globalization]. *Traektoriya nauky*. № 3 (8). Available at: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight696c4cf0-7992-4ef5-b0ca-d004a616f8b4> (accessed: 12.08.2018).
11. Kindzerskyi Yu. V. (2017) Deindustrialnyi paradoks ekonomichnykh transformatsii v Ukrainy [Deindustrial paradox of economic transformations in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 3, no. 2, pp. 74–95.
12. Kolisnyk H. M. (2017) Derzhavne rehuliuвання vytratamy pidpryyemnytskoho sektoru Ukrainy [State regulation of expenses of the business sector of Ukraine]: avtoref. dys. ... d-r ekon. nauk: 08.00.03 / Vyshchyi navchalnyi zaklad «Natsionalna akademiia upravlinnia». Kyiv, 42 p.
13. Kropyvko M. F., Ksenofontov M. M., Khmil N. V. (2015) Napriamy udoshkonalennia derzhavnogo upravlinnia ahrarnym sektorom v umovakh detsentralizatsii vlady ta derehuliuвання hospodarskoi diialnosti [Directions for

improving state management of the agricultural sector in conditions of decentralization of power and deregulation of economic activity]. *Ekonomika APK*, vol. 3, pp. 5–14.

14. Provedennia derehuliatcii v krainakh Yevropy ta v Ukraini. Informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom USAID [Implementation of deregulation in European countries and Ukraine. An information guide prepared by the European Information and Research Center of USAID]. Available at: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29429.pdf> (accessed: 18.09.2022).

15. Purii H. M. (2020) Suchasnyi stan ta osnovni tendentsii zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy [The current state and main trends of foreign direct investment attraction in the economy of Ukraine]. *Infrastruktura rynku*, vol. 44, pp. 199–203.

16. Smalkys V., Bubnys H. (2010) Novyi publychnyi menedzhment i modernyzatsiia upravleniia [New public management and management modernization]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1, pp. 21–28. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tpdu_2010_1_5.pdf.

17. Uriad proponuie pryshvydshyty protses derehuliatcii biznesu [The government proposes to come to the process of business deregulation]. Available at: https://biz.ligazakon.net/news/214096_uryad-proponu-prishvidshyti-protses-deregulyats-bznesu (accessed: 20.09.2022).

18. Farion M., Matsko V. (2021) Analiz neobkhidnosti derehuliatciinykh protsesiv biznes-seredovyshcha v Ukraini z urakhuvanniam mizhnarodnoho dosvidu [Analysis of the need for deregulation processes of the business environment in Ukraine, taking into account international experience]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 70, no. 3, pp. 111–121. Available at: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/35823>.

19. Frolova N. L., Dykan O. V. (2019) Antykryzove rehuliuвання rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva: instytutsionalno-infrastrukturnyi aspekt [Anti-crisis regulation of the development of small and medium-sized enterprises: institutional and infrastructural aspect.]. *Ahrosvit*, vol. 4, pp. 15–23.